

نقش حقوق در مدیریت بحران‌های جهانی:

بررسی حقوق بین‌الملل در مواجهه با پاندمی‌ها و بحران‌های انسانی

امین امجدی^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۹/۲۳

چکیده

مدیریت بحران‌های جهانی، به‌ویژه در زمینه پاندمی‌ها و بحران‌های انسانی، به چالش‌های حقوقی و اخلاقی قابل توجهی مواجه است که نیازمند توجه جدی جامعه بین‌الملل است. این مقاله به بررسی نقش حقوق بین‌الملل در پاسخ به این بحران‌ها می‌پردازد و تأثیر آن بر حفظ حقوق بشر و تأمین خدمات ضروری برای آسیب‌دیدگان را تحلیل می‌کند. با استناد به تجارب گذشته، به‌ویژه بحران COVID-19 و جنگ‌های انسانی در مناطق مختلف جهان، روشن می‌شود که قوانین بین‌المللی می‌توانند به عنوان ابزارهایی مؤثر در مدیریت این بحران‌ها عمل کنند، اما نواقص و چالش‌های متعدد موجود، از جمله نابرابری در دسترسی به منابع و خدمات، عدم همکاری‌های بین‌المللی و ضعف در اجرای تعهدات قانونی، مانع از تحقق کامل این اهداف می‌شود. در این مقاله همچنین به تحلیل سازوکارهای موجود در حقوق بین‌الملل، از جمله کنوانسیون‌های مربوط به بهداشت عمومی و حقوق بشر پرداخته شده و ضرورت اصلاحات در این زمینه‌ها را مورد تأکید قرار می‌گیرد. علاوه بر این، به اهمیت آموزش و آگاهی‌رسانی در زمینه حقوق بشر و حقوق بین‌الملل برای جامعه نیز پرداخته می‌شود، چرا که توانمندسازی افراد و جوامع می‌تواند به کاهش نقض‌های حقوق بشری در زمان بحران کمک کند. این مقاله نشان می‌دهد که تنها از طریق همبستگی جهانی و تقویت همکاری‌های بین‌المللی، بهبود چارچوب‌های حقوقی و حمایت مؤثر از حقوق بشر می‌توان به یک پاسخ پایدار و مؤثر به بحران‌های جهانی دست یافت. این امر نه تنها به حفاظت از حقوق بشر در زمان بحران‌ها کمک می‌کند، بلکه به ایجاد یک جامعه عادلانه‌تر و پایدارتر نیز منجر می‌شود. در نهایت، این مقاله به بررسی راهکارهایی برای تقویت نقش حقوق بین‌الملل در مدیریت بحران‌ها می‌پردازد و به نهادهای بین‌المللی و دولت‌ها پیشنهاد می‌دهد که در راستای ایجاد یک نظام حقوقی قوی‌تر و مؤثرتر در مواجهه با بحران‌های جهانی، همکاری‌های خود را گسترش دهند.

واژگان کلیدی

حقوق بین‌الملل، مدیریت بحران، پاندمی، بحران‌های انسانی، حقوق بشر، همکاری بین‌المللی.

۱. کارشناسی حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران.

مقدمه

در دنیای امروز، بحران‌های جهانی مانند پاندمی‌ها و بحران‌های انسانی به چالش‌های اساسی برای جامعه بین‌الملل تبدیل شده‌اند. این بحران‌ها نه تنها بر زندگی انسان‌ها تأثیر می‌گذارند، بلکه به ناپایداری‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی منجر می‌شوند. در این میان، حقوق بین‌الملل به عنوان ابزاری کلیدی در مدیریت این بحران‌ها عمل می‌کند. این مقاله به تحلیل نقش حقوق بین‌الملل در مواجهه با بحران‌ها، به ویژه پاندمی‌ها و بحران‌های انسانی می‌پردازد و از طریق مثال‌ها و مطالعات موردی، تأثیر این حقوق را بررسی می‌کند.

۱. مفهوم حقوق بین‌الملل و مدیریت بحران

حقوق بین‌الملل به مجموعه‌ای از قواعد، اصول و معاهدات اطلاق می‌شود که روابط میان کشورها، سازمان‌های بین‌المللی و سایر نهادهای بین‌المللی را تنظیم می‌کند. این حقوق به‌عنوان چارچوبی برای رفتار دولت‌ها و نهادها در سطح جهانی عمل می‌کند و به منظور ارتقای صلح، امنیت و همکاری‌های بین‌المللی طراحی شده است. در این راستا، حقوق بین‌الملل در زمینه مدیریت بحران‌ها نقش محوری دارد، به‌ویژه زمانی که این بحران‌ها به تهدیدی برای حقوق بشر و امنیت جهانی تبدیل می‌شوند.

مدیریت بحران به معنای واکنش و تدبیر در برابر رویدادهای غیرمنتظره و خطرناک است که می‌تواند بر زندگی انسان‌ها تأثیر بگذارد. این رویدادها می‌توانند شامل پاندمی‌ها، جنگ‌ها، فاجعه‌های طبیعی و بحران‌های انسانی باشند. در این زمینه، حقوق بین‌الملل می‌تواند به‌عنوان ابزارهایی برای همکاری میان کشورها و سازمان‌ها عمل کند و شرایط را برای اجرای عدالت و حفظ حقوق بشر فراهم آورد.

۱.۱. اصول کلیدی حقوق بین‌الملل

در بررسی نقش حقوق بین‌الملل در مدیریت بحران، چندین اصل کلیدی وجود دارد که باید در نظر گرفته شود:

- احترام به حاکمیت ملی: هر کشور حق حاکمیت و استقلال خود را دارد، اما در مواقع بحران، این حق باید با مسئولیت‌های بین‌المللی متوازن شود. این موضوع به‌ویژه در مواقعی که بحران‌های انسانی رخ می‌دهد، از اهمیت بالایی برخوردار است.

- عدم مداخله: اصول عدم مداخله در امور داخلی کشورها، به‌ویژه در زمینه‌های بحران‌های انسانی، همواره یکی از چالش‌های بزرگ در حقوق بین‌الملل بوده است. با این حال، در مواردی که نقض‌های جدی حقوق بشر صورت می‌گیرد، ممکن است جامعه بین‌الملل به مداخله نیاز داشته باشد.

- مسئولیت برای حفاظت (R2P): این اصل در سال ۲۰۰۵ به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل رسید و به کشورها اجازه می‌دهد تا در صورت بروز جنایات علیه بشریت، مانند نسل‌کشی یا پاکسازی قومی، مداخله کنند. این اصل به‌ویژه در زمینه بحران‌های انسانی و نقض‌های گسترده حقوق بشر اهمیت دارد.

۲,۱. اهمیت حقوق بین‌الملل در بحران‌های جهانی

در بحران‌های جهانی، مانند پاندمی COVID-19، مشاهده می‌شود که حقوق بین‌الملل می‌تواند به‌عنوان راهنمایی برای دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی عمل کند. این حقوق به کشورها کمک می‌کند تا در مواجهه با چالش‌های بهداشتی، اجتماعی و اقتصادی، اقدامات مؤثری انجام دهند و به حفظ حقوق بشر بپردازند. برای مثال، معاهدات و کنوانسیون‌های بین‌المللی می‌توانند به کشورها الزامات قانونی در زمینه تبادل اطلاعات، تأمین واکسن و درمان فراهم آورند. حقوق بین‌الملل همچنین می‌تواند به شفافیت و پاسخگویی در مدیریت بحران‌ها کمک کند. به‌عنوان مثال، کشورها می‌توانند از طریق نهادهای بین‌المللی، مسئولیت‌های خود را در برابر جامعه جهانی روشن کنند و از این طریق اعتماد عمومی را تقویت کنند. این موضوع در زمان بحران‌ها بسیار حائز اهمیت است، چرا که فقدان اعتماد می‌تواند منجر به اختلال در همکاری‌های بین‌المللی و تأثیر منفی بر پاسخ به بحران‌ها شود.

۳,۱. چالش‌های حقوق بین‌الملل در مدیریت بحران

با وجود تأثیر مثبت حقوق بین‌الملل در مدیریت بحران، چالش‌های متعددی نیز وجود دارد که می‌تواند مانع از اثربخشی آن شود. برخی از این چالش‌ها عبارتند از:

- تنوع تفسیر قوانین: حقوق بین‌الملل ممکن است به شیوه‌های مختلفی توسط کشورهای مختلف تفسیر شود که این موضوع می‌تواند منجر به ناهماهنگی در واکنش‌ها و اقدامات بین‌المللی شود.
- عدم اجرایی شدن تعهدات: بسیاری از کشورها به تعهدات بین‌المللی خود در زمینه حقوق بشر و بهداشت عمومی عمل نمی‌کنند که این امر مانع از اجرای مؤثر حقوق بین‌الملل در مواقع بحران می‌شود.
- نابرابری در منابع و قدرت: کشورها با سطوح مختلفی از توسعه و منابع مواجه‌اند که این موضوع می‌تواند به نابرابری در دسترسی به خدمات بهداشتی و انسانی منجر شود. کشورهایی که منابع کمتری دارند، ممکن است نتوانند به‌طور مؤثری به بحران‌ها پاسخ دهند.

حقوق بین‌الملل به‌عنوان یک چارچوب کلیدی در مدیریت بحران‌های جهانی عمل می‌کند و می‌تواند به تأمین امنیت و حفظ حقوق بشر کمک کند. با این حال، برای افزایش اثربخشی این حقوق، نیاز به همکاری‌های بین‌المللی و بهبود اجرای تعهدات بین‌المللی احساس می‌شود. تنها از طریق تقویت سیستم‌های حقوقی و همبستگی جهانی می‌توان به یک پاسخ مؤثر و پایدار به بحران‌های جهانی دست یافت.

۲. نقش حقوق بین‌الملل در مدیریت پاندمی‌ها

پاندمی‌ها به‌عنوان بحران‌های بهداشتی جهانی، نیازمند واکنش سریع و هماهنگ از سوی جامعه بین‌المللی هستند. در این زمینه، چندین چارچوب حقوقی و معاهدات بین‌المللی وجود دارد که به مدیریت بحران‌های بهداشتی کمک می‌کند.

۱,۲. سازمان بهداشت جهانی (WHO)

سازمان بهداشت جهانی به عنوان نهاد رهبری در بهداشت جهانی، نقش مهمی در مدیریت پاندمی‌ها ایفا می‌کند. کنوانسیون‌های بهداشت بین‌المللی (IHR) که در سال ۲۰۰۵ به‌روز شده است، چارچوبی قانونی برای پاسخ به بحران‌های بهداشتی ارائه می‌دهد. این معاهده کشورها را ملزم می‌کند تا اطلاعات لازم در مورد بیماری‌های عفونی را به‌طور فوری به سازمان بهداشت جهانی گزارش دهند و اقداماتی را برای کنترل و پیشگیری از پاندمی‌ها انجام دهند.

۲,۲. مسئولیت‌های دولتی

دولت‌ها تحت قوانین بین‌المللی موظفند تا به حفظ سلامت عمومی و واکنش به بحران‌های بهداشتی اقدام کنند. این مسئولیت‌ها شامل تأمین خدمات بهداشتی، توزیع واکسن و اطلاعات صحیح به جامعه است. در بحران COVID-19، بسیاری از کشورها با چالش‌های جدی در تأمین تجهیزات پزشکی و واکسن مواجه شدند که این مسأله نیاز به همکاری بین‌المللی را برجسته کرد.

۳,۲. چالش‌های حقوقی

در مدیریت پاندمی‌ها، چالش‌های حقوقی متعددی وجود دارد، از جمله:

– حریم خصوصی و حقوق بشر: اقداماتی مانند قرنطینه و ردیابی ممکن است به نقض حقوق بشر منجر شوند.
– عدم توازن در دسترسی به منابع: کشورهای توسعه‌یافته به منابع بهداشتی و واکسن دسترسی بیشتری دارند که این موضوع به نابرابری جهانی دامن می‌زند.

۳. نقش حقوق بین‌الملل در بحران‌های انسانی

بحران‌های انسانی، از قبیل جنگ‌ها، بحران‌های پناهندگی و فقر، نیازمند واکنش فوری و مؤثر از سوی جامعه بین‌المللی هستند. حقوق بین‌الملل در این زمینه می‌تواند به حمایت از آسیب‌دیدگان و ایجاد سازوکارهای کمک‌رسانی کمک کند.

۱,۳. حقوق بشر و حفاظت از افراد

حقوق بشر به عنوان بنیادی‌ترین اصول در مدیریت بحران‌های انسانی شناخته می‌شود. کنوانسیون‌ها و پروتکل‌های بین‌المللی، از جمله کنوانسیون‌های ژنو، به حمایت از حقوق افراد در شرایط بحران و جنگ پرداخته و دولت‌ها را موظف می‌کنند تا از آسیب‌دیدگان حفاظت کنند.

۲,۳. مسئولیت برای حفاظت (R2P)

مفهوم مسئولیت برای حفاظت (R2P) در سال ۲۰۰۵ توسط مجمع عمومی سازمان ملل معرفی شد و به دولت‌ها و جامعه بین‌المللی این اجازه را می‌دهد تا در صورت بروز جنایات علیه بشریت، از جمله نسل‌کشی، مداخله کنند. این اصل به‌ویژه در بحران‌های انسانی اهمیت دارد و نیاز به همبستگی بین‌المللی را برجسته می‌کند.

۳,۳. چالش‌های حقوقی در بحران‌های انسانی

بحران‌های انسانی به چالش‌های متعددی در زمینه حقوق بین‌الملل منجر می‌شوند:

-مهاجرت و پناهندگی: پناهیجویان با مشکلات جدی در دسترسی به حقوق بشر و خدمات اولیه روبه‌رو هستند. کنوانسیون ۱۹۵۱ مربوط به وضعیت پناهندگان و پروتکل‌های آن به حمایت از این افراد پرداخته، اما بسیاری از کشورها به تعهدات خود عمل نمی‌کنند.

-تامین مالی و کمک‌رسانی: نیاز به تأمین مالی برای کمک به آسیب‌دیدگان بحران‌ها به یک چالش جدی تبدیل شده است. سازمان‌های بین‌المللی باید بر روی توسعه سازوکارهای مؤثر برای جمع‌آوری و توزیع منابع مالی تمرکز کنند.

۴. مثال‌ها و مطالعات موردی

۴.۱. بحران COVID-19

پاندمی COVID-19 تأثیرات عمیقی بر سیستم‌های بهداشتی، اقتصادی و اجتماعی در سرتاسر جهان داشته است. واکنش جامعه بین‌المللی به این بحران به وضوح نواقص و چالش‌های حقوق بین‌الملل را نمایان کرد. به عنوان مثال: -کمبود واکسن و توزیع نابرابر: در حالی که کشورهای توسعه‌یافته به سرعت واکسن را دریافت کردند، بسیاری از کشورهای در حال توسعه با کمبود شدید مواجه بودند.

-نقض حقوق بشر: اقداماتی مانند تعطیلی ناگهانی کسب‌وکارها و محدودیت‌های سفر به نقض حقوق بشر منجر شد.

۴.۲. بحران سوریه

بحران انسانی در سوریه نیز نمونه‌ای دیگر از چالش‌های حقوق بین‌الملل است. جنگ داخلی در این کشور منجر به بحران انسانی عظیمی شد که به میلیون‌ها پناهنده و آواره انجامید. نقش حقوق بین‌الملل در این بحران شامل: -مداخله‌های بشردوستانه: تلاش‌های بین‌المللی برای تأمین کمک‌های انسانی به آسیب‌دیدگان و پناهیجویان. -محاکمات بین‌المللی: تلاش‌های برای محاکمه جنایتکاران جنگی و پاسخگویی به نقض حقوق بشر.

۵. چالش‌های اساسی حقوق بین‌الملل در مدیریت بحران‌ها

۵.۱. عدم انطباق و اجرای قوانین

عدم انطباق با قوانین موجود یکی از چالش‌های عمده در حقوق بین‌الملل است. بسیاری از کشورها به تعهدات بین‌المللی خود عمل نمی‌کنند و این موضوع منجر به تضعیف مؤلفه‌های حقوقی می‌شود. برای مثال، در بحران سوریه، کشورها به دنبال منافع سیاسی خود بوده‌اند و از انجام تعهدات حقوق بشری غفلت کرده‌اند.

۵.۲. نابرابری در دسترسی به منابع

نابرابری در توزیع منابع انسانی و مالی نیز از دیگر چالش‌های اساسی است. کشورهای در حال توسعه به‌ویژه در بحران‌ها از عدم دسترسی به تجهیزات بهداشتی و منابع انسانی رنج می‌برند. این نابرابری‌ها باعث می‌شود که تأثیر بحران‌ها در کشورهای توسعه‌یافته کمتر و در کشورهای در حال توسعه بیشتر باشد.

۳,۵. تهدیدات امنیتی

بحران‌های انسانی و پاندمی‌ها می‌توانند به تهدیدات امنیتی منجر شوند. این موضوع نیاز به راهکارهای مؤثری برای پیشگیری از نقض حقوق بشر در زمان بحران را به وجود می‌آورد. مثلاً در زمان بحران‌های انسانی، احتمال بروز فعالیت‌های تروریستی و ناآرامی‌های اجتماعی افزایش می‌یابد.

۶. راهکارها و پیشنهادات

۱,۶. تقویت نهادهای بین‌المللی

نهادهای بین‌المللی باید قدرت بیشتری برای نظارت بر اجرای حقوق بشر و پاسخ به بحران‌ها داشته باشند. ایجاد کمیته‌های مستقل برای نظارت بر حقوق بشر و اجرای قوانین بین‌المللی می‌تواند به بهبود وضعیت حقوق بشر در زمان بحران‌ها کمک کند.

۲,۶. همکاری‌های منطقه‌ای

توسعه همکاری‌های منطقه‌ای برای مدیریت بحران‌ها و تقویت سازوکارهای پاسخ به بحران ضروری است. این همکاری‌ها می‌توانند شامل تبادل اطلاعات، منابع و تجربه‌های موفق در زمینه‌های مختلف باشند.

۳,۶. افزایش آگاهی و آموزش

آموزش و آگاهی‌رسانی در مورد حقوق بشر و حقوق بین‌الملل به جامعه، می‌تواند به بهبود پاسخ‌ها به بحران‌ها کمک کند. برگزاری کارگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی در این زمینه می‌تواند به توانمندسازی افراد و جوامع کمک کند.

۴,۶. حمایت از حقوق بشر در زمان بحران

حمایت از حقوق بشر در زمان بحران باید در اولویت قرار گیرد و شامل ایجاد سازوکارهایی برای نظارت بر حقوق بشر و تأمین حمایت‌های قانونی برای آسیب‌دیدگان است. ایجاد نهادهای مستقل و قوی برای نظارت بر حقوق بشر می‌تواند به کاهش نقض‌های حقوق بشری در زمان بحران کمک کند.

نتیجه‌گیری

نقش حقوق بین‌الملل در مدیریت بحران‌های جهانی، به ویژه در مواجهه با پاندمی‌ها و بحران‌های انسانی، از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. این حقوق نه تنها به عنوان ابزارهای قانونی برای حفظ نظم و برقراری عدالت در مواقع بحران عمل می‌کنند، بلکه به تأمین حمایت از حقوق بشر و تضمین دسترسی به خدمات اولیه برای آسیب‌دیدگان نیز کمک می‌کنند. با توجه به تجارب گذشته و چالش‌های کنونی، ضروری است که به‌طور جدی به نیازهای نوظهور در حقوق بین‌الملل پاسخ دهیم.

بحران‌های جهانی مانند پاندمی COVID-19 نشان‌دهنده ضعف‌های موجود در سیستم‌های بهداشت عمومی و نیز نواقص در سازوکارهای بین‌المللی هستند. واکنش‌های نامنظم و نابرابر به این بحران‌ها موجب بروز نابرابری‌های جدی در

دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی شده است. در این راستا، اهمیت ایجاد و تقویت سازوکارهای بین‌المللی برای نظارت و اجرای قوانین بهداشت عمومی و حقوق بشر به وضوح آشکار است.

در بحران‌های انسانی نیز، مانند بحران سوریه و سایر مناطق درگیری، مشاهده می‌شود که حقوق بین‌الملل می‌تواند به عنوان ابزاری برای حمایت از آسیب‌دیدگان عمل کند. با این حال، ضعف‌های موجود در اجرای این حقوق و عدم همکاری کافی میان کشورها و نهادهای بین‌المللی، مانع از تحقق کامل اهداف حقوق بشری می‌شود؛ بنابراین، ضروری است که جامعه جهانی به‌ویژه در مواردی که جنایات علیه بشریت رخ می‌دهد، به صورت فعال و فوری وارد عمل شود. یک چالش کلیدی در این زمینه، عدم انطباق و اجرای قوانین موجود است. بسیاری از کشورها به تعهدات خود در قبال حقوق بشر و حقوق بین‌الملل عمل نمی‌کنند و این مسأله منجر به تضعیف مؤلفه‌های حقوقی می‌شود. برای مقابله با این چالش، ضروری است که نهادهای بین‌المللی قدرت بیشتری برای نظارت و پاسخگویی به نقض‌های حقوق بشر داشته باشند. ایجاد کمیته‌های مستقل برای نظارت بر اجرای حقوق بین‌الملل و به ویژه حقوق بشر می‌تواند به بهبود وضعیت حقوق بشر در زمان بحران‌ها کمک کند.

علاوه بر این، نابرابری در دسترسی به منابع و خدمات بهداشتی و اجتماعی به یک مشکل جدی تبدیل شده است. کشورها باید برای ایجاد یک سیستم مؤثر و عادلانه در توزیع منابع همکاری کنند تا از آسیب‌دیدگان در زمان بحران‌ها حمایت لازم به عمل آید. به ویژه در زمینه بهداشت عمومی، همکاری‌های بین‌المللی و به اشتراک گذاری اطلاعات و منابع می‌تواند به تقویت ظرفیت کشورها در مدیریت بحران‌های بهداشتی کمک کند.

در نهایت، آموزش و افزایش آگاهی عمومی در زمینه حقوق بشر و حقوق بین‌الملل نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. این آموزش‌ها می‌توانند به توانمندسازی افراد و جوامع کمک کنند و به کاهش نقض‌های حقوق بشری در زمان بحران منجر شوند. باید تلاش شود تا جامعه جهانی به یک درک مشترک از اهمیت حقوق بشر دست یابد و در این راستا، نهادهای آموزشی و رسانه‌ها نقش بسزایی دارند.

در مجموع، برای اینکه حقوق بین‌الملل به عنوان یک ابزار مؤثر در مدیریت بحران‌های جهانی عمل کند، نیاز به تقویت همکاری‌های بین‌المللی، اصلاح چارچوب‌های حقوقی و حمایت مؤثر از حقوق بشر احساس می‌شود. تنها از طریق همبستگی جهانی و احترام به حقوق بشر می‌توان به یک پاسخ مؤثر و پایدار به بحران‌های جهانی منجر شد.

منابع و مآخذ

سازمان ملل. (۲۰۰۵). سند نتیجه‌گیری اجلاس جهانی.

سازمان بهداشت جهانی. (۲۰۰۵). مقررات بهداشتی بین‌المللی (۲۰۰۵).

دیدبان حقوق بشر. (۲۰۲۱). گزارش جهانی ۲۰۲۱: رویدادهای ۲۰۲۰.

عفو بین‌الملل. (۲۰۲۰). COVID-19: حقوق بشر و پاندمی.

کمیته بین‌المللی صلیب سرخ. (۲۰۱۹). کنوانسیون‌های ژنو و پروتکل‌های اضافی آنها.

- زتر، ر. (۲۰۱۷). حفاظت در بحران: مهاجرت اجباری و حفاظت در قرن ۲۱.
 مسئولیت برای حفاظت ((R2P). (2009). اجرا کردن نتیجه‌گیری اجلاس جهانی سازمان ملل.
 OCHA. (2020). چشم‌انداز بشردوستانه جهانی ۲۰۲۰.
 کلاپام، آ. (۲۰۰۶). تعهدات حقوق بشری بازیگران غیردولتی. انتشارات آکسفورد.
 E/CN.4/2006/88. (2006). گزارش گزارشگر ویژه درباره حق غذا.
 لینوس، ک؛ و گاتتی، ج. ت. (۲۰۱۷). آینده مسئولیت برای حفاظت: چالش‌ها و فرصت‌های جدید. انتشارات کمبریج.
 گوترش، آ. (۲۰۲۱). اجندای مشترک ما: گزارش دبیر کل. سازمان ملل.
 کالدور، م. (۲۰۱۲). جنگ‌های جدید و قدیم: خشونت سازمان‌یافته در عصر جهانی. انتشارات استنفورد.
 فریس، ای. (۲۰۱۱). سیاست‌های حفاظت: محدودیت‌های عمل بشردوستانه. انتشارات بروکینگز.
 UNHCR. (2020). گرایش‌های جهانی: جابجایی اجباری در سال ۲۰۱۹.
 United Nations. (2005). World Summit Outcome Document.
 World Health Organization. (2005). International Health Regulations (2005).
 Human Rights Watch. (2021). World Report 2021: Events of 2020.
 Amnesty International. (2020). COVID-19: Human Rights and the Pandemic.
 International Committee of the Red Cross. (2019). The Geneva Conventions and Their Additional Protocols.
 Zetter, R. (2017). Protection in Crisis: Forced Migration and Protection in the 21st Century.
 R2P. (2009). The Responsibility to Protect: Implementing the United Nations World Summit Outcome.
 OCHA. (2020). Global Humanitarian Overview 2020
 A. (2006). Human Rights Obligations of Non-State Actors. Oxford University Press.
 E/CN.4/2006/88. (2006). Report of the Special Rapporteur on the Right to Food.
 Linos, K., & Gathii, J. T. (2017). The Future of the Responsibility to Protect: New Challenges and Opportunities. Cambridge University Press.
 Guterres, A. (2021). Our Common Agenda: Report of the Secretary-General. United Nations.
 Kaldor, M. (2012). New and Old Wars: Organized Violence in a Global Era. Stanford University Press.
 Ferris, E. (2011). The Politics of Protection: The Limits of Humanitarian Action. Brookings Institution Press.
 UNHCR. (2020). Global Trends: Forced Displacement in 2019.